

AMONIAKO KONCENTRACIJOS APLINKOS ORE RIBINIŲ VERČIŲ PAGRINDIMAS

Vadovė Algimanta Karanevskytė-Buckiūnienė.

Atsakingas vykdytojas Vincentas Liuima.

Vertinimo laikotarpis 2022 m. kovo–birželio mėn.

Pagrindimas. Visuomenės sveikatos technologijos trumpasis vertinimas atliktas įgyvendinant Higienos instituto 2022 m. veiklos plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2022 m. vasario 22 d. įsakymu Nr. V-604, 6.6. punktą.

Vertinimo tikslas – remiantis kitų užsienio valstybių patirtimi ir amoniako poveikio žmogaus sveikatai mokslo įrodymais, įvertinti amoniako ribinių verčių aplinkos ore reglamentavimo pakeitimų poreikį Lietuvoje.

Vertinimo klausimai

1. Koks amoniako koncentracijos aplinkos ore reglamentavimas taikomas užsienio valstybėse?
2. Koks yra amoniako poveikis žmogaus sveikatai?

Vertinimo metodai. Siekiant atsakyti į vertinimo klausimus atlikta sisteminė mokslinių publikacijų apžvalga. Tyrimų paieška vykdyta duomenų bazėje „PubMed“. Atlikta Europos Sąjungos šalių apklausa, siekiant apžvelgti šalyse taikomas amoniako koncentracijos aplinkos ore ribines vertes. Papildomai buvo atliekama kitų (ne Europos Sąjungos šalių) nacionalinių dokumentų, metodinių rekomendacijų, taikomų amoniako koncentracijoms aplinkos ore paieška naudojant specializuotas paieškos sistemas „Google Scholar“, „Worldwidescience“, „ScienceResearch.com“ ir kitas.

Rezultatai. Įtrauktos 7 publikacijos, kuriose vertintas trumpalaikis ir ilgalaikis amoniako poveikis žmogaus sveikatai. 3 publikacijose nagrinėtas tik amoniako poveikis sveikatai, kitose 4 – amoniako ir kitų medžiagų. 3 publikacijose nagrinėtas amoniako poveikis žmogaus sveikatai žemės ūkio aplinkoje, 2 publikacijose – poveikis valytojų sveikatai. Į vertinimą įtrauktas 1 atvejo-kontrolės tyrimas, 2 tęstiniai (longitudiniai) tyrimai, 2 skerspjūvio tyrimai ir 2 eksperimentiniai tyrimai, kurių metu sveiki asmenys buvo dirbtinai paveikti amoniaku. Europos Sąjungos valstybėms pateiktas klausimynas apie amoniako koncentracijos aplinkos ore ribinių verčių reglamentavimą, iš 9 šalių gauti atsakymai. Papildomai rasta ir apibendrinta taikoma praktika keturiose, ne Europos Sąjungos, šalyse: Jungtinėse Amerikos Valstijose, Kanadoje, Jungtinėje Karalystėje ir Australijoje.

Išvados

1. Nepakanka mokslo įrodymų, kurie leistų vienareikšmiškai įvertinti neigiamą amoniako poveikį žmogaus sveikatai, kada sukeliama ūminiai ar lėtiniai susirgimai. Trumpalaikis ir ilgalaikis amoniako poveikis žmogui gali pasireikšti laikiniais nemaloniais simptomais, tokiais kaip akių, kvėpavimo takų dirginimas, pykinimas ir kt.

2. Remiantis turimais duomenimis, amoniako koncentracijos reglamentavimas užsienio valstybėse skiriasi – dalyje amoniako koncentracijos aplinkos ore ribinės vertės nebuvo reglamentuojamos,

likusiose – reglamentuojamos ribinės vertės skyrėsi. Dalyje šalių amoniako koncentracijos stebėseną aplinkos ore vykdoma atskirose pramonės šakose (pvz., žemės ūkyje).

Daugiau informacijos gali suteikti Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centro Technologijų vertinimo skyriaus vadovė Jonė Jaselionienė tel. (8 5) 277 3302, el. paštu jone.jaselioniene@hi.lt.